

Ihmispainon älykkyys ja testit

Markku Javanainen

44

T I E T E E S S Ä
T A P A H T U U

Kiitos Juha Valsteelle *Tieteessä tapahtuu*-lehdessä 6/2004 olleista myönteisistä kommenteista artikkeliini "Gorillan älykkyysosamäärä 70–95 – tieteellinen myytti?" (*Tieteessä tapahtuu* 5/2004). Haluan kuitenkin lyhyesti kommentoida Valsteen käsitystä siitä, että olen ymmärtänyt hänen väitteensä ihmisapinoiden älykkyudesta väärin.

Käsityksensä tueksi Valste esittää yhden lainauksen kirjastaan. Tuo sama lainaus Valsteelta sisältyi kuitenkin kokonaisuudessaan ja jopa hie-man laajempaan oman artikkelini alaviitteeseen numero 7. Valsteen siitä edellisessä numerossa esittämänsä tulkinta on kuitenkin selvässä ristiriidassa toisen hänen oman haastattelulausuntonsa kanssa, mikä sekin on jo esitetty artikkelini alaviitteessä 8. Kyseisessä haastattelussa hän suoraan rinnastaa ihmisapinan ja ihmisen älykkyiden tavalla, joka ei mielestäni jätä tulkinnan varaa. Esitettäköön tämä Valsteen haastattelulausunto vielä uudestaan lukijoiden itsensä arvioitavaksi:

"...ihmisapina saavuttaa älykkyysosamäärän, joka on 70 ja 85 välillä. Tämä on todella paljon. Meillä on suuri joukko ihmisiä, jotka eivät ole yhtä älykkäitä tai jotka ovat juuri tässä älykkyyshaarukassa. En nyt

toki sano, että yliopisto-opettajat tai opiskelijat olisivat niitä mutta meillä on koko joukko ihmisiä, jotka ovat suunnilleen tätä älykkyystasoa. Heistä osa jopa liikkuu ihan meidän joukossamme täällä. Tätä ei saisi missään tapauksessa unohtaa, että ihmisapinat ovat todella älykkäitä ja todella siinä mielessä inhimillisiä." (Lähde: Valste, Juha ja Risto Nurmi (2003) Ihmisen evoluutio, osa 1/5: Ihmisestä kehittyneet apinat, ensiesitys 31.3 2003, Ylen Radio 1, transkriptio).

Valste on kuitenkin hyvässä seurassa ja erehtyminen on inhimillistä – apinain älykkyiden suhteen se on nykyään suorastaan tavallista. Viime kesänä gorilla Kokon hammaslääkärisä käynti ylsi maailmanluokan uutiseksi ja tuhannet uutistoimittajat toistellut väitteitä sen älykkyudesta välillä 70–95 ihmisten asteikolla. Tehokkaasti ja kriittittä väitettä levitti esimerkiksi BBC (<http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/3548246.stm>). Jeremy Rifkin, joka on tunnettu Romano Prodin neuvonantajana ja yhteiskuntakriitikkona, esittelee vastailmestyneessä kirjassaan *The European Dream* myös Kokogorillan taitoja ja nielaisee pureksimatta väitteet sen älykkyudesta (<http://www.laweekly.com/ink/04/43/features-bernhard.php>).

Kirjoittaja on pääsuunnittelija Helsingin yliopiston tietotekniikkaosastolla.